Torroella en la Guerra de Successió

Una lògica associació d'idees retreu avui el record de les tràgiques jornades de la guerra de Successió, on les llibertats de Catalunya caigueren als peus de l'absolutisme victoriós.

Hem cregut a nostres lectors, curiosos per conèixer l'estat d'ànim de Torroella en el curs d'aquella maleïda guerra i per això publiquem algunes notes recollides en l'arxiu municipal, les quals proven com l'actitud dels nostres cònsols era informada aleshores per un esperit verament catalanesc.

Funerals pel Rei Carles II a Torroella

El dia 19 de gener de 1701 se celebraven a la nostra església uns solemnes funerals en sufragi de l'ànima d'En Carles II. L'originalíssim cerimonial que devia observar-se en aquest acte és prou interessant i prou llarg per a merèixer un article especial que publicarem un altre dia. Diguem, no obstant, que en sortir dels funerals anaven a donar el condol als senyors cònsols reunits a la Casa Comunal, condol que hauria estat més sentit si aquella gent hagués endevinat les grans desgràcies que aital pèrdua devia originar.

Les galeres conduint la promesa d'En Felip V.è passen davant de l'Estartit (1). Guàrdia al Cap de la Barra

És prou sabut com fou nomenat rei d'Espanya en Felip V.è, nét de Lluís XV, rei de França, i com el reberen a desgrat els catalans.

En Felip V.è era promès amb Maria Lluïsa Gabriela de Saboia i a l'octubre de 1701 es ratificà el casament a l'església de Figueres. La bona gent de Torroella comentarien amb el major interès la nova que se'ls comunicava de que la reina passaria per nostres mars.

I en consell tingut el 15 d'octubre de 1701 fou acordat «que's fasen desenes de deu en deu homens i en ellas un home que los comanda per fer guarda al cap de la Barra en virtut de la carta te rebuda dit consell als 14 d'octubre 1701 per te-

(1). Llibre de Conclusions de l'any 1701 i següents.

nir sentinella quant las Galeras pasaran per donar avís que aportan la Reyna Nostra senyora que Déu guarde».

El dia 28 d'octubre de l'any esmentat el cònsol de Torroella En Josep Sunyer i el Sr. Francesc Guilló anaren a Figueres «per ajustar lo dels camins per la vinguda de la Reina Nostra senyora que Déu guarde».

En plena guerra. - Felip V.è i ses tropes a Torroella

Repetim avui el fet sabut de tothom de que els catalans, creguts de que així defensaven ses volgudes llibertats, prengueren partit per l'Arxiduc d'Àustria, que disputava la corona a Felip V.è i com aital plet originava la guerra de Successió en la qual en Carles d'Àustria era ajudat per l'Anglaterra, l'Holanda, l'Emperador de l'Alemanya i varis estats d'Itàlia.

Els exèrcits francesos que venien contra Barcelona en auxili de Felip V.è entraven a l'Empordà el març de 1706; rebutjats prop de Girona, es retiraven venint a acampar a Verges i a Torroella de Montgrí.

El dia 25 de maig del mateix any, el rei enemic de Catalunya, En Felip V.è, que havia fet nit a la rectoria de Palau Sa Tor, travessava el Ter prop de Torroella.

Contribució de Torroella a la guerra amb homes, queviures i diners

Torroella, com la generalitat de viles catalanes, sentia una adoració pel seu Rei En Carles III, suposat defensor dels furs de Catalunya.

No sentien temor nostres avis pel veïnatge dels francesos i amb homes, diners i queviures contribuïen plens d'entusiasme a la defensa de la causa de Catalunya.

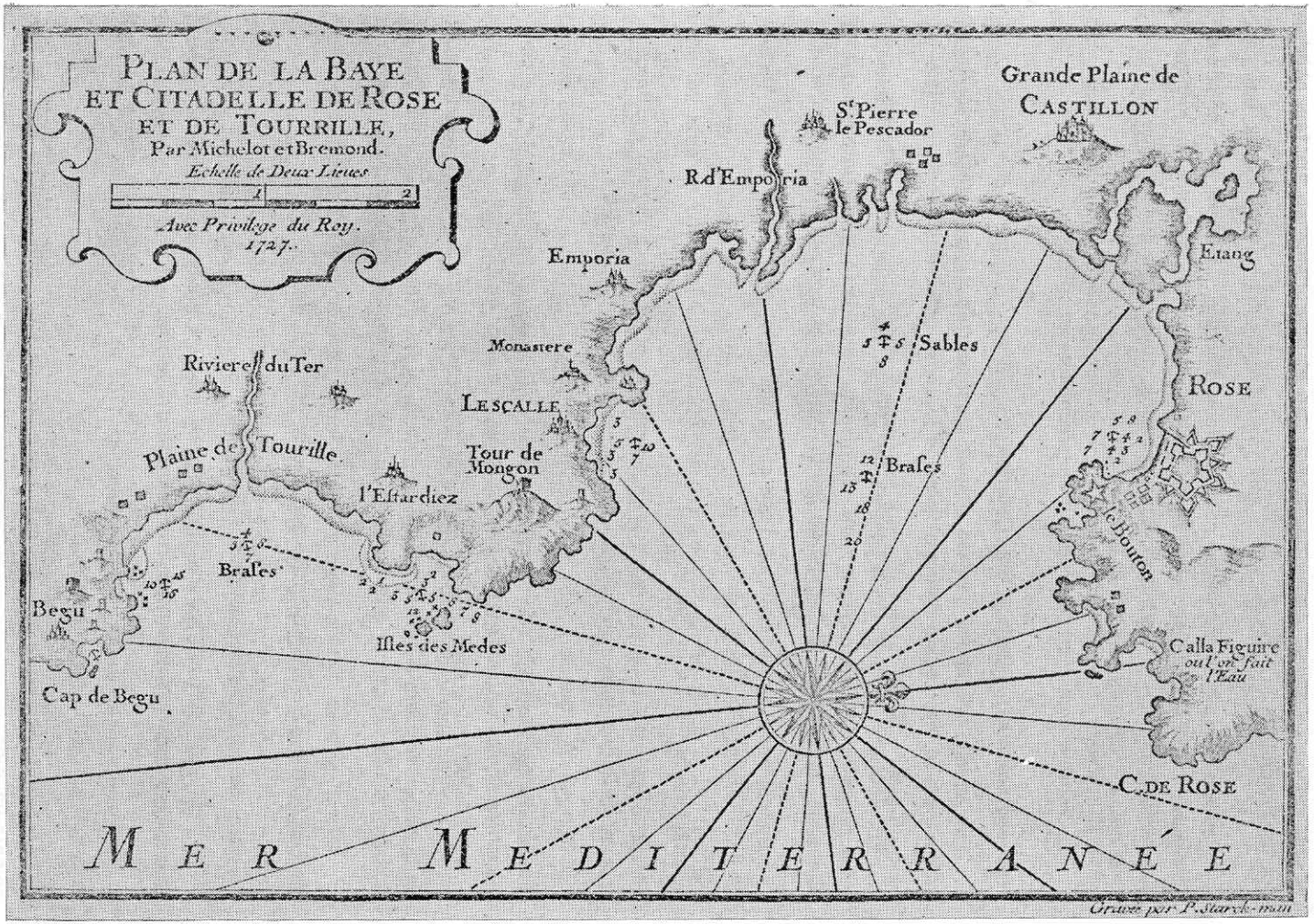
Fòra llarga feina la de transcriure totes les disposicions i lletres que palesen aquesta afirmació. En copiarem algunes, que seran prou sobreres per a justificar-la.

En consell tingut el 30 d'abril de 1706 s'acorda que es lliurin 150 quarteres de blat «a compte nostre» per al Rei Carles III i que les «que queden tenen que donarlos del lloc de Gualta i Fontanillas, que sels donen un mandato y si no volyen conplir que se capturasen los consols de dits llocs». Com es veu, nostres cònsols adoptaven procediments expeditus.

El mes de gener de 1707 s'envien grans per a la cavalleria que és a la frontera; i al desembre del mateix any i en altres molt nombroses ocasions s'envia blat i arròs a Girona i a diversos llocs per a l'exèrcit del Rei Carles.

També s'envien diners mantes vegades. Així el 8 d'octubre de 1706 es remeten 300 lliures, que és sols part d'una contribució voluntària.

Sense esmentar altres lliuraments, notem que en la sollicitud que féu el Rei En Carles de diners i de 5.000 homes «per est Principat», el consell de 15 de gener de 1708 acordà contribuir en el «donatiu que's comprometé pagar a S. Mat.»,

Gravat francès de la costa de Torroella datat el 1727.

En quant a la contribució personal, el consell de 18 de maig de 1706 acordà que «vegen si trobaran vint i sinch homens per anar a somatent i que se los done lo que menos se puga». Acord que prova com el patriotisme no els feia oblidar del tot l'economia.

Passem per alt altres vàries contribucions d'homes i anotem com el consell de 6 febrer 1707 acordà que «per fer la guerra quantra los Anemics se ha Resolt que se fasa un Capita i tretse soldats donantlos quincun die quatre sous Barᵒˢ per cada soldat i catorse rals Bᵃʳ al Capita».

Ja veurem com més tard es fan encara majors sacrificis.

Processó solemne. - Visita a Sta. Caterina

Fou aquella una època de gran devoció i per tant és lògic que els torroellencs imploressin la intercessió divina a favor de la causa dels seus anhels.

En efecte, el Consell del 8 de juny de 1706 acordà celebrar una «Profeso General astant lo Santissim Sagrament... lo disapte pasat la festa de Corpus i que lo diumenge se pujas en la Capella de Santa Catarina ab profesó á donarli gracias».

Aquest acord era el resultat d'una carta que dirigí a la Universitat de Torroella el rei En Carles III.

Diputacions al Rei i a la Reina

En el curs de la guerra s'enviaren diverses diputacions a Girona i a Barcelona, sia per a resoldre assumptes o bé per a complimentar els Reis.

Contem-ne algunes:

El 7 d'abril de 1707 la Universitat de Torroella envià el Dr. Josep Metja a complimentar el Rei i a representar-li el que «se li ordeni en Consell».

El mes de gener de 1710 el cònsol Salvador Calvet i el Sr. Josep Mir «anaren en la ciutat de Girona per donar la venvinguda al Rei Nostre Senyor (que Déu lo Guarde) D. Carles tercer que arriba lo dia 14 de Janer de 1710 en dita ciutat».

El 3 d'agost de 1712 s'envia a Tomàs Ferrer perquè vagi a Barcelona a trobar «la Emperatris y Reina Nostre Sᵃ per tractar del pago del foriscapi».

Dragons, palatins i altres soldats a Torroella

En el curs de la guerra entraren gran nombre de soldats d'un i altre exèrcit, causant a voltes grans perjudicis i desordres a la vila.

Així en consell tingut el 24 de juliol de 1707 es voten quantitats per als soldats que són a la Torre Ferrana.

Més tard les tropes amigues portaren a Torroella una guarnició de més de 300 soldats palatins.

Per a la Torroella d'aquell temps eren molts soldats, els 300 subjectes esmen-

tats, que sembla no eren gens recomanables; puix es feren moltes gestions per apartar-los de Torroella.

El 18 de desembre de 1709 el consell s'ocupa de la proposició del general Iselbach que demana «300 doblas per traurer tres cents soldats palatins dels que están de gurnició vuy en la put vila».

Més tard un regal al tinent coronel sembla que va assolir l'efecte d'alleugerir la vila d'aquells hostes que portaven greus desordres.

I fòra feina llarga esmentar les diverses forces que entraren abans o després a la vila.

Persecucions. - Els cònsols i el clavari i personatges de Torroella presoners dels francesos. - Oferta del Comte Noyel i Resposta del savi consell

La parcialitat de Torroella en defensar el Rei aimat dels catalans tenia de despertar l'enuig dels enemics.

El consell, que preveia la possibilitat de persecucions adoptà en diferents anys varis acords per l'estil següent:

«Lo Contra Escrit Concell ha Resolt que si per ocasió de Guerra que Déu no vulla los Magchs consols, Clavari i demes del Concell y demes de la Universitat se asdevanien esser Capturats o presos fent aquells y traballant negocis de la Universitat Convenen y prometen Rellavarlos indemnes de la molestia se esdevindrán trobar a gastos y despesas de la dita Universitat fins y tant sien restituits en sas propias casas» (2).

No foren inútils les precaucions, car el juliol de 1707 els francesos entraven a Torroella i s'emportaven presos els senyors cònsols, clavari i altres personatges de la vila, pel rescat de tots els quals el Duc de Noailles demanava 1.800 lliures.

S'acudí prest al Comte Noyel, generalíssim de les tropes de «Nostre Rei Carles (Que Déu guarde)», el qual oferí guarnició, però exigint que tots «los avitants avien de pendrer les armes».

I el consell contestava «que se tornas resposta al dit Sr. General Noyel que esta vila no es capás per poderse tenir presidi y que noy avia homens que tinguessin memoria ni haguessin oyit a dir que esta vila sia astat ni en ningun temps ay age agut Presidi pero que si era del agrado y del servey del Rey (que Déu gde) esta Universitat y tots los particulars pendran las armas ab somatent General y donaran asistencia a las Reals tropas empleant vens i Personas a tot lo que fos del Rl Servey».

La quantitat exigida es pagà i els captius retornaren a la vila.

---

(2). Conclusions de 5 de gener 1710, de 30 maig 1706 i altres.

Somatent de tots els caps de casa

La passió anà creixent amb els atropells de què foren víctimes nostres homes i el consell de 19 de juliol de 1708 acordà que «tots els caps de casa vagin a somatent, que sen aporten provisions per tres dies i que passats aquells la Universitat los doni pa».

Els francesos s'apoderen de Torroella

A les primeries del 1711 els francesos s'apoderaren de Torroella, utilitzant per son servei la casa comunal, per tant els consellers de la vila degueren celebrar sessió en el convent de Sant Agustí, assenyalant-se, en alguna acta de conclusions, que la reunió es verificà a la capella de Sant Nicolau de l'esmentat convent.

Amb tot i això hom dedueix que després d'haver abandonat els francesos la vila, el 28 de novembre de 1711, el consell pren un acord que manifesta la preferència del consell torroellenc, puix es paguen les mules «que la Universitat tenia al servey del Rey Carles III en la campanya prop-passada de l'any 1710 que se perderen ab sa batalla de Castella».

Observem que els francesos exigiren diverses contribucions a Torroella la qual devia oferir obsequis als seus enemics. En una acta de Conclusions s'anota que han tingut de proporcionar gel del pou del glaç a la família del Duc de Noailles.

Epíleg. - Contribució de 8.000 lliures a Torroella. - S'empenya la Torre Ponsa

A principis de l'any 1713 els dos exèrcits enemics havien de donar una terrible batalla en el Baix Empordà ben a prop de Torroella; mes aconteixements funestos per als catalans deixaren els combatents amb les armes enlaire. És que la guerra devia finir d'una ben trista manera per a nosaltres. Nomenat emperador d'Àustria En Carles III, aquest s'oblidà de les promeses fetes als que esmerçaren la sang per a defensar-li una corona. Barcelona, la ciutat màrtir, la ciutat heroica, lluità sola contra dues nacions poderoses. Fou necessària una força clarament desproporcionada per a doblegar l'energia indomable dels catalans que caigueren tràgica i honrosament en la funesta nit de sang de l'11 de setembre de 1714.

Torroella devia pagar també la seva noble actitud.

El mes de desembre de l'any maleït de 1714, D. Francisco Borregar, comissari ordenador, exigia a manera de càstig una contribució de 8.000 lliures, quantitat exagerada en aquell temps, en què era ben precària la situació econòmica de Torroella, la qual per pagar tingué d'empenyar la Torre Ponsa, que pertanyia a la Universitat.

Però, mentre nostres avis ploraven de dolor i de despit ,davant el trist espectacle de ses institucions trossejades, no els rosegava el remordiment d'haver mancat als deures de patriotisme, d'haver traït llurs germans. Compliren com a bons catalans.

Que la lluïssor del seu amor il·lumini sempre, honrats successors d'aquells homes savis, prudents i enèrgics.

PERE BLASI i MARANGES

(De la revista «Emporion», n.º 98. Any 1919.)